

LUONNOS

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. Esitys toteuttaa Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa olevaa kirjausta raskaus- ja perhevapaasyrjinnän tehokkaammasta ehkäisemisestä.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla vahvistettaisiin raskauteen ja perhevapaaseen liittyvän syrjinnän suojaa.

Esityksen mukaan tasa-arvolakia täsmennettäisiin syrjintäperusteiden osalta siten, että syrjintäperusteisiin lisättäisiin määräaikaisuus, vanhemmuus ja perhehuoltovelvollisuus. Tasa-arvolain mukainen hyvitysvelvollisuus ulotettaisiin työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaan yritykseen tilanteissa, joissa käyttäjäyritys työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, vanhemmuuden perhehuoltovelvollisuuden takia epäedullisempaan asemaan. Työnantajalle lisättäisiin kirjallinen selvitysvelvollisuus määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perhehuoltovelvollisuudesta. Työhönottotilanteita koskeva yhden vuoden kanneaika poistettaisiin, jolloin kahden vuoden kanneaika laajenisi koskemaan myös työhönottotilanteita. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kanneajan kulumisen keskeyttämisestä asian tultua vireille yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa.

Esityksen tavoitteena on vähentää raskaus- ja perhevapaasyrjintää työelämässä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2026.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja nykytilan arviointi.....	4
2.2 Raskaus- ja perhevapaasyrjinnän yleisyys	6
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	6
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	7
4.2.2 Yritysvaikutukset	7
4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin	7
4.2.4 Sukupuolivaikutukset.....	8
4.3 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	8
5 Lausuntopalaute	9
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	9
6.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta	9
7 Voimaantulo	11
8 Toimeenpano ja seuranta	11
9 Suhde muihin esityksiin.....	12
9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	12
9.2 Suhde talousarvioesitykseen	12
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
LAKIEHDOTUS	14
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta	14
LIITE	17
RINNAKKAISTEKSTI.....	17
Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta	17

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisyyn kohdistetaan tehokkaampia keinoja. Tavoitteen toteuttamiseksi tasa-arvolakia täsmennetään syrjintäperusteiden, työelämää koskevan syrjintäkiellon, hyvitysvelvollisuuden, työnantajan selvitysvelvollisuuden sekä kanneaikojen osalta.

Raskaussyrjintää koskeva kirjaus on osa hallitusohjelman lukua Hyvinvointi syntyy työstä (luku 4), ja se toteuttaa alaluvun Työelämän kehittäminen ja työhyvinvointi (4.2) tavoitteita.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986, jäljempänä *tasa-arvolaki*) kieltää eri asemaan asettamisen raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä. Lisäksi tasa-arvolain mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä kiellettynä syrjintänä, jos tämä työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan.

Tasa-arvolain muuttamista koskeva esitys täsmentäisi voimassa olevaa lainsäädäntöä siten, että syrjintäperusteista kävisi aiempaa selvemmin ilmi, että syrjinnän kieltö kattaa vanhemmuuden ja perhehuoltovelvollisuuden, johon sisältyy myös perhevapaiden käyttö, ja että palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättäminen koskee myös määräaikaista palvelussuhteita. Lisäksi hyvitysvelvollisuus ulotettaisiin nykyistä selkeämmin myös työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaan yritykseen. Työnantajalle lisättäisiin selvitysvelvollisuus määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä tilanteissa, joissa määräaikaissa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perhehuoltovelvollisuudesta. Kanneaikoja yhdenmukaistettaisiin siten, että vain työhönotto-tilanteita koskeva, erillinen yhden vuoden kanneaika poistettaisiin, jolloin kahden vuoden kanneaika laajenisi koskemaan myös työhönottotilanteita. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kanneajan kulumisen keskeyttämisestä asian tultua vireille yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa kolmikantaisessa työryhmässä. Työryhmä toimi 17.9.–28.11.2025, ja sen tehtävänä oli valmistella esitys tasa-arvolain muutoksiksi hallituksen esityksen muotoon. Työryhmässä olivat edustettuina sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Akava, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, STTK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suomen Yrittäjät sekä Valtion työmarkkinalaitos. Työryhmän puheenjohtajana toimi sosiaali- ja terveysministeriö.

Hallituksen esityksen kolmikantainen valmistelu pohjautuu aiemman, 12.12.2023–28.2.2025 toimineen kolmikantaisen työryhmän työskentelyyn ja loppuraporttiin, joka julkaistiin 18.3.2025. Kyseisen työryhmän tehtävänä oli etsiä keinoja Petteri Orpon hallituksen ohjelman raskaus- ja perhevapaasyrjintää koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi. Tämän tehtävän tuemiseksi teetettiin vuonna 2024 julkaistu raportti Suojaa syrjinnältä: Oikeudellinen selvitys raskaus- ja perhevapaasyrjinnän ehkäisemisestä (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja

muistioita 2024:28). Lisäksi ko. työryhmä kuuli useita asiantuntijoita, mukaan lukien tasa-arvovaltuutettua, ja järjesti kuulemistilaisuuden sidosryhmille. 18.3.2025 julkaistussa loppuraportissaan työryhmä esitti useita täsmennyksiä tasa-arvolakiin. Näiden tasa-arvolain muutosten valmistelemiseksi perustettiin uusi kolmikantainen työryhmä, joka valmisti tämän hallituksen esityksen.

Hallituksen esityksen luonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 18.12.2025–8.2.2026. Lausuntoa pyydettiin 59 taholta, minkä lisäksi myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa lausuntopalvelu.fi -sivustolla julkaistusta esitysluonnoksesta. Lausunnon antoi yhteensä xx tahoja [lukumäärä täydentyy lausuntokierroksen jälkeen]. Annetut lausunnot sekä muut valmisteluasiakirjat ovat saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella STM092:00/2025 (suora linkki: <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM092:00/2025>)

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja nykytilan arviointi

Tasa-arvolaki (609/1986) sisältää sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellon. Yleinen syrjinnän kiello on määritelty tasa-arvolain 7 §:n 1 momentissa, jonka mukaan välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty. Tasa-arvolain 7 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä. Tasa-arvolain 7 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan välillisellä syrjinnällä tarkoitetaan eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella.

Tasa-arvolain 8 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä kiellettyä syrjintänä, jos tämä työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan.

Tasa-arvolain 10 §:ssä säädetään työnantajan velvollisuudesta antaa selvitys menettelystään. Tasa-arvolain 10 §:n 1 momentin mukaan työnantajan on pyynnöstä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelystään sille, joka katsoo joutuneensa syrjäytetyksi 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tavoin. Selvityksestä tulee käydä ilmi työnantajan noudattamat valintaperusteet, valituksi tulleen koulutus, työ- ja muu kokemus sekä muut valintaan vaikuttaneet selvästi osoitettavissa olevat ansiot ja seikat. 10 §:n 2 momentin mukaan työnantajan on samoin viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelynsä perusteista työnhakijalle tai työntekijälle, joka katsoo joutuneensa 8 §:n 1 momentin 2–5 kohdassa taikka 8 a tai 8 d §:ssä tarkoitetun syrjinnän kohteeksi.

Tasa-arvolain 11 §:n 1 momentin mukaan se, joka on rikkonut 8 tai 8 a–8 e §:ssä tarkoitettua syrjinnän kielloa, on velvollinen maksamaan loukatulle hyvitystä. Tulkintaepäselvyyksiä on syntynyt siitä, ulottuuko tasa-arvolain 8 §:n mukainen hyvitysvastuu käyttäjäyritykseen sellaisessa tilanteessa, jossa esimerkiksi raskaana olevan vuokratyöntekijän työsuhdetta ei jatketa käyttäjäyrityksessä.

Tasa-arvolain esitöissä (HE 195/2004 vp) on käsitelty vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen välistä vastuunjakoja ja sen suhdetta tasa-arvolain mukaiseen hyvitysvastuuseen. Tasa-arvolain esitöissä (195/2004 vp) on mm. todettu, että käyttäjäyritystä ei voida saattaa voimassa olevan tasa-arvolain 8 §:n mukaiseen vastuuseen mahdollisesta syrjivästä työnjohtovallan käytöstä,

koska käyttäjäyritys ei ole muodollisesti vuokratyöntekijän työnantaja ja ainoastaan työnantaja voi tasa-arvolain mukaan joutua 8 §:n mukaiseen hyvitysvastuuseen.

Tasa-arvovaltuutettu on kertomuksessaan (K22/2018 vp) ottanut kantaa vuokratyötilanteita koskevaan problematiikkaan nimenomaan käyttäjäyritysten puuttuvan hyvitysvastuun osalta ja todennut, että sääntely kaipaava tältä osin selkiyttämistä.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 26 §:ssä säädetään hyvityksestä ja syrjiviä ehtoja koskevista vaatimuksista. Yhdenvertaisuuslain 26 §:n 1 momentin mukaan hyvitystä sekä syrjivien ehtojen mitättömäksi julistamista voi käräjäoikeudessa vaatia se, joka katsoo joutuneensa syrjityksi tai vastatoimien kohteeksi. 26 §:n 2 momentin mukaan hyvitystä ja syrjivien ehtojen mitättömäksi julistamista on vaadittava kahden vuoden kuluessa syrjivästä tai vastatoimien kiellon vastaisesta menettelystä. Työhönottotilanteissa vaatimus on kuitenkin esitettävä vuoden kuluessa siitä, kun syrjäytetty työnhakija on saanut tiedon valintapäätöksestä. 26 §:n 3 momentin mukaan asian vireilletulo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa katkaisee 2 momentissa säädetyn määräajan kulumisen lautakuntamenettelyn ajaksi.

Tasa-arvolain 12 §:ssä säädetään hyvityksen vaatimisesta. 12 §:n 1 momentin mukaan hyvitystä on vaadittava kanteella, joka on pantava vireille käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä on työnantajan, oppilaitoksen, etujärjestön taikka tavaroiden tai palvelujen tarjoajan yleinen oikeuspaikka. 12 §:n 2 momentin mukaan kanne hyvityksen suorittamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Työhönottotilanteissa kanne on kuitenkin nostettava vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. 12 §:n 3 momentin mukaan, kun kanne hyvityksen suorittamisesta syrjinnän perusteella on pantu vireille ja useammilla on oikeus vaatia hyvitystä saman teon tai laiminlyönnin perusteella, on kaikki hyvitysvaatimukset siltä osin kuin se on mahdollista, käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä. Tasa-arvolaki ei sisällä yhdenvertaisuuslain 26 §:n 3 momentin mukaista säännöstä kanneajan katkeamisesta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyn ajaksi. Näin ollen, kun asia viedään tasa-arvolain nojalla yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan, kanneaika ei keskeydy käsittelyn ajaksi. Määräaika hyvityksen vaatimiselle käräjäoikeudessa voi siis kulua umpeen lautakuntakäsittelyn aikana. Lautakunnan päätöksistä on muutoksenhakuoikeus hallintotuomioistuimeen. Hallintotuomioistuinten keskimääräinen käsittelyaika voi olla kuukausia. On siis myös mahdollista, että jos lautakunnan syrjintäasiassa antamaan asiaan haetaan muutosta, asiaan ei ehditä saada lainvoimaista hallintotuomioistuimen ratkaisua ennen kuin hyvityksen käräjäoikeudessa vaatimisen määräaika menee umpeen.

Työsopimuslaki (55/2001) kieltää työsopimuksen irtisanomisen työntekijän raskauden johdosta sekä sillä perusteella, että työntekijä käyttää oikeuttaan perhevapaaseen. Raskaana tai perhevapaalla olevan työntekijän irtisanomisesta säädetään työsopimuslain 7 luvun 9 §:ssä. 7 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan työnantaja ei saa irtisanoa työsopimusta työntekijän raskauden johdosta, eikä sillä perusteella, että työntekijä käyttää oikeuttaan työsopimuslain 4 luvussa säädettyyn perhevapaaseen. Työnantajan pyynnöstä työntekijän on esitettävä selvitys raskaudestaan. 7 luvun 9 §:n 2 momentin mukaan jos työnantaja irtisanoa raskaana olevan tai muuta kuin työsopimuslain 4 luvun 7 a §:ssä säädettyä perhevapaata käyttävän työntekijän työsopimuksen, katsotaan irtisanomisen johtuneen työntekijän raskaudesta tai perhevapaan käyttämisestä, jollei työnantaja voi osoittaa sen johtuneen muusta seikasta. 7 luvun 9 §:n 3 momentin mukaan työnantaja saa irtisanoa raskaus-, erityisraskaus-, vanhempain- tai hoitovapaalla olevan työntekijän työsopimuksen 3 §:ssä säädettyillä perusteilla vain, jos työnantajan toiminta päättyy kokonaan.

2.2 Raskaus- ja perhevapaasyrjinnän yleisyys

Tilastokeskuksen vuonna 2024 sosiaali- ja terveysministeriölle toteuttaman selvityksen perusteella raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kokemuksia on työelämässä joka neljännellä raskaana olevalla. Kun syrjinnän lisäksi otetaan huomioon myös pelko oman aseman vaarantumisesta ja muut kielteiset kokemukset, tällaisia kokemuksia on miltei puolella raskaana olevista. Selvityksen mukaan yleisin syrjintäkokemus on määräaikaisen palvelussuhteen jatkamatta jättäminen raskauden tai perhevapaan vuoksi. (Attila, Baumgartner, von Bell, Koivuranta & Pietiläinen 2024.)

Myös tasa-arvovaltuutetun saamien yhteydenottojen perusteella raskaus- ja perhevapaasyrjinnän kokemukset työelämässä ovat yleisiä. Raskaus- ja perhevapaasyrjintä on asiaryhmä, josta valtuutetulle tulee eniten työelämää koskevia syrjintäepäilyjä. Tilanteet liittyvät yleisimmin määräaikaisen työsopimuksen jatkamatta jättämiseen, työnhakuun, perhevapaalta palaamiseen tai raskauden tai perhevapaan ajan palkkaan ja työsuhte-etuihin. (Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022.)

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentäminen. Syrjinnän vähentämistä tavoitellaan täsmentämällä raskauteen ja perhevapaaseen perustuvan syrjinnän kieltoa. Selvitysten ja tasa-arvovaltuutetun tietojen perusteella raskaus- ja perhevapaasyrjintää koetaan erityisesti määräaikaisissa työsuhteissa, minkä vuoksi syrjinnän kieltoon ehdotetaan täsmennettäväksi erikseen myös määräaikaiset työsuhteet. Tasa-arvolain 8 §:ää koskevaan syrjinnän kieltoon työelämässä lisättäisiin selkeämmin myös vanhemmuus ja perheenhuoltovelvollisuus. Koska raskaussyrjinnän kokeminen korostuu määräaikaisissa palvelussuhteissa, työnantajalle esitetään selvitysvelvollisuutta määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä tilanteissa, joissa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta. Lisäksi tavoitteena on parantaa syrjintää kokeneen asemaa yhtenäistämällä kanneajoja eri syrjintätilanteissa, säätämällä kanneajan kulumisen keskeytymisestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntamenettelyn ajaksi sekä laajentamalla nykyinen hyvitysvastuu myös työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaan yritykseen.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi syrjintää työelämässä koskevaa säännöstä. Tasa-arvolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräaikaisuus, vanhemmuus, ja perheenhuoltovelvollisuus kirjataan kielletyksi syrjinnäksi. Työnantajalle lisättäisiin kirjallinen selvitysvelvollisuus määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta. Lisäksi hyvitysvastuu säädettäisiin nykyistä selkeämmin koskemaan myös työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaa yritystä eli käyttäjäyritystä. Kanneajoja yhdenmukaistettaisiin siten, että vain työhönottotilanteita koskeva yhden vuoden kanneaika poistettaisiin, jolloin kahden vuoden kanneaika laajenisi koskemaan myös työhönottotilanteita. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös kanneajan kulumisen keskeyttämisestä asian tultua vireille yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla ei ole vaikutuksia julkiseen talouteen tai kansantalouteen, koska niillä ei muuteta voimassa olevaa oikeudentilaa, vaan täsmennetään sääntelyä. Esityksellä ei myöskään ole merkittävää vaikutusta yksilöiden oikeuksiin tai velvollisuuksiin nykytilaan verrattuna.

4.2.2 Yritysvaikutukset

Esityksessä ehdotettavilla muutoksilla ei ole huomattavia vaikutuksia yrityksiin.

Hyvitysvelvollisuuden ulottaminen nykyistä selkeämmin työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraavaan yritykseen koskee Suomessa toimivia henkilöstövuokrausyrityksiä.

Vuokratyöntekijöiden osuus palkansaaajista oli Tilastokeskuksen mukaan noin 2,3 prosenttia vuonna 2021 ja noin 2,7 prosenttia vuonna 2022, mikä on hieman Euroopan unionin keskiarvon yläpuolella. Vuokratyövoiman käyttö on yleisintä nuorissa ikäryhmissä, erityisesti 15–24-vuotiaiden keskuudessa. Vuonna 2024 vuokratyöntekijöistä noin kolmasosa oli alle 30-vuotiaita. Sukupuolen mukaan tarkasteltuna vuokratyön osuus oli miehillä hieman korkeampi (noin 2,8–2,9 %) kuin naisilla (noin 2,3–2,4 %). Tarkkaa lukua henkilöstövuokrausta käyttävien yritysten määrästä ei ole saatavilla, mutta Tilastokeskuksen mukaan Suomessa toimii noin 580 000 yritystä. Arvioiden mukaan 5–10 prosenttia yrityksistä käyttää henkilöstövuokrauspalveluita vuosittain, mikä tarkoittaisi noin 29 000–58 000 asiakasyritystä.

Tasa-arvovaltuutetun selvitysten mukaan vuosina 2015–2022 tuomioistuimissa on käsitelty vain muutamia raskaus- ja perhevapaasyrjintään liittyviä tapauksia. Hyvitysvastuuta koskevan sääntelyn laajentamisella ei voida arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia yrityksiin.

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi säännös kanneajan kulumisen keskeyttämisestä asian tultua vireille yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa. Kanneajan kulumisen keskeytyminen ei olisi syrjintäepäilyn kohteena oleville toimijoille ennakoimaton, sillä he saisivat asianosaisina lähtökohtaisesti tiedon lautakunnassa vireille tulleesta asiasta sekä mahdollisesta valitusmenettelystä.

Esityksessä ehdotetaan myös, että työnantajan on ilman erillistä pyyntöä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaudessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta. Selvitysvelvollisuus voisi lisätä jonkin verran yritysten hallinnollista taakkaa, mikä johtuu selvitysvelvollisuuden lisäämisestä. Vaikutus ei käytännössä ole suuri, sillä tilanteissa, joihin selvitysvelvollisuus lisättäisiin, yritysten on jo nykyisen lainsäädännön puitteissa joka tapauksessa varmistettava, ettei määräaikaisuuden päättymiseen liity syrjiviä elementtejä. Lisäksi ehdotettava kirjallinen selvitys olisi vapaamuotoinen, eikä sen pituudelle aseteta vaatimuksia.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisiin

Esityksessä ehdotettujen muutosten viranomaisvaikutukset kohdistuisivat yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan ja tuomioistuihin sekä mahdollisesti tasa-arvovaltuutettuun.

Hyvityskanteen määräjän kulumisen keskeytyminen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätöksen lainvoimaiseksi tuloon asti saattaa vaikuttaa lautakunnan käsiteltäväksi tulevien asioiden määrään jonkin verran lisäävästi, jos kanteen määräaika koskeva muutos lisää lautakunnan käyttöä oikeussuojakeinona. Lautakunnassa on kuitenkin toistaiseksi käsitelty hyvin vähän tasa-arvolain vastaista menettelyä koskevia asioita. Lautakunta on viimeisen noin kymmenen vuoden aikana julkaissut yhden ratkaisun koskien raskaus- ja perhevapaasyrjintää.

Kanneajan kulumisen keskeyttäminen saattaa vaikuttaa myös tuomioistuimiin, mikäli kanteet lisääntyvät tapauksissa, joissa syrjintää epäilevä saa tuekseen hallintotuomioistuimen lainvoimaisen ratkaisun syrjinnästä ennen käräjäoikeuden kanneajan kulumista loppuun. Muutoksen vaikutuksen arvioidaan kuitenkin olevan vähäinen. Hallinto-oikeudessa käsiteltiin vuosina 2019–2022 yhteensä 68 tasa-arvolakiin liittyvää tapautta, joista ainoastaan kuudessa epäiltynä syrjintäperusteena oli raskaus ja/tai perhevapaa.

Tasa-arvolain noudattamista valvoo tasa-arvovaltuutettu, jonka työmäärään ehdotetulla muutoksella saattaa olla vaikutuksia. Vaikutuksia voisi olla, mikäli esitettyjen muutosten myötä raskauteen ja perhevapaaseen liittyvät yhteydenotot tasa-arvovaltuutettuun lisääntyisivät.

4.2.4 Sukupuolivaikutukset

Esityksellä tavoitellaan raskaus- ja perhevapaasyrjinnän tehokkaampaa ehkäisemistä, ja sen myötä positiivisia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon työelämässä. Esitetyillä tasa-arvolain täsmennyksillä pyritään turvaamaan sukupuolten tasa-arvoista osallistumista työelämään ja estämään raskauteen ja perhevapaaseen liittyvää syrjintää.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla on myönteisiä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Ehdotetut muutokset kuitenkin pääasiassa täsmennyvät ja selkeyttävät nykyistä, jo voimassa olevaa lainsäädäntöä, joten sukupuolivaikutukset jäävät kokonaisuutena arvioiden melko pieniksi. Työnantajalle esitettävällä selvitysvastuulla sekä kanneaikoihin esitettävillä muutoksilla arvioidaan olevan esitetyistä muutoksista suurin merkitys sukupuolten tasa-arvolle, sillä ne eivät olisi ainoastaan nykyistä oikeudentilaa selkeyttäviä, vaan toisivat uudenlaisen välineen syrjintään puuttumiseen ja parantaisivat oikeussuojan saatavuutta syrjintätilanteissa.

Esityksessä ehdotetut lakimuutokset kohdistuisivat erityisesti naisiin, sillä raskaana olevat henkilöt ovat useimmiten naisia, ja naiset myös pitävät edelleen valtaosan perhevapaista. Muutoksilla voi kuitenkin olla positiivisia vaikutuksia myös miesten asemaan työelämässä, sillä vuonna 2022 voimaan tulleen perhevapaauudistuksen jälkeen miesten perhevapaiden käyttö ollut kasvussa. Perhevapaisiin liittyvän syrjinnän suojan vahvistamisella on positiivisia vaikutuksia kaikkiin perhevapaita käyttäviin. Sääntelyn täsmittäminen voi tukea myös työn ja perheen yhteensovittamista.

4.3 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentämistä koskevan hallitusohjelmakirjauksen täytäntöönpanon kolmikantaisen valmistelun yhteydessä on tuotu esiin ehdotuksia myös toisenlaisiksi toteuttamisvaihtoehdoiksi. Vaihtoehdot ovat liittyneet erityisesti pidemmälle meneviin tasa-arvolain muutoksiin. Valmistelun aikana on ehdotettu myös, että lakimuutokset jätettäisiin kokonaan tekemättä ja niiden sijaan syrjintää ehkäistäisiin viestinnällisillä keinoilla.

Laajempia tiukennuksia on ehdotettu määräaikaisten syrjintäsuojan erityisesti tilanteissa, joissa määräaikainen palvelussuhde on päätetty tai jätetty uusimatta raskauden tai perhevapaan takia. Lisäksi on ehdotettu työnantajan todistustaakan laajentamista tilanteisiin, joissa raskaana

olevan tai perhevapaata käyttävän määräaikainen palvelussuhde jätetään uusimatta tai perhevapaalta palaava irtisanotaan. Näiden lisäksi tasa-arvolain 15 §:ään on esitetty lisättäväksi uusi kohta tasa-arvovaltuutetun kuulemisesta tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa, tasa-arvolain soveltamista koskevassa asiassa.

Hyvitykseen liittyen on ehdotettu, että työnantajan koko ja taloudellinen asema huomioitaisiin hyvitystä määrittäessä, hyvityksen alentamismahdollisuus poistettaisiin työelämään liittyvissä asioissa, hyvityksen vaatimisen kanneajat yhtenäistettäisiin kahden sijasta kolmeen vuoteen ja että hyvityksen euromäärä nostettaisiin 4360 eurosta 10 000 euroon ja työhönottotilanteissa 21 800 eurosta 50 000 euroon.

Lakimuutoksille vaihtoehtoiseksi toteuttamiskeinoksi on ehdotettu raskaus- ja perhevapaasyrjintään puuttumista viestinnän avulla. Viestintä tukee osaltaan lainsäädännön täytäntöönpanoa ja voi lisätä esimerkiksi mahdollisten syrjintätilanteiden tunnistamista, mutta sitä ei voida yksistään pitää riittävänä keinona siihen nähden, miten yleistä raskaus- ja perhevapaasyrjintä edelleen on. Tehokkaampi puuttuminen syrjintään hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti edellyttää aiempaa vaikuttavampia toimia, ja sen vuoksi on päädytty esittämään täsmennyksiä lainsäädäntöön.

5 Lausuntopalaute

[Täydentyy lausuntokierroksen jälkeen.]

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

8 §. Syrjintä työelämässä. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa muutettaisiin niin, että kohdan listaukseen lisättäisiin määräaikaisuus. Tasa-arvolain 8 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan. Nyt ehdotetulla lisäyksellä selkeytettäisiin tasa-arvolain kiellettyä syrjintää työelämässä koskevaa säännöstä ja todettaisiin sen koskevan myös määräaikaisia työsuhteita. Muutos on voimassa olevaa oikeudentilaa selkiyttävä siten, että lakien esitöiden ja oikeuskäytännön vakiintunut tulkinta tältä osin kirjattaisiin säädöstekstiin. Lisäys ei tuo uutta vallitsevaan oikeudentilaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa täsmennettäisiin myös lisäämällä listaan vanhemmuus ja perhehuoltovelvollisuus. Ehdotuksella parannettaisiin tulkintaa siitä, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä voitaisiin nykyistä paremmin tunnistaa pykälässä luetelluksi syrjintäperusteeksi ja selkeytettäisiin näin syrjintäkiellon sisältöä. Tasa-arvolain 7 §:n 1 momentin mukaan välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty. 7 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella. Tasa-arvolain 8 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan. Voimassa olevan tasa-arvolain mukainen syrjinnän kieltä koskee jo nyt perhevapaita. Työsopimuslain mukaan perhevapailla tarkoitetaan raskausvapaata ja

erityisraskausvapaata, vanhempainvapaata, osittaista vanhempainvapaata, hoitovapaata, osittaista hoitovapaata, tilapäistä hoitovapaata, poissaoloa pakottavista perhesyistä, poissaoloa perheenjäsenen tai muun hoitamiseksi sekä omaishoitovapaata. Nyt ehdotettavat lisäykset vanhemmuudesta ja perheenhuoltovelvollisuudesta kattavat myös perhevapaita koskevat syrjintätilanteet. Nyt ehdotettava lisäys on tulkintaa selkeyttävä, mutta ei muuta vallitsevaa oikeudentilaa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Uudessa 2 momentissa täsmennettäisiin sitä, mitä tehtävään valinnalla sekä palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättämällä tarkoitettaisiin 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Uuden lisättävän momentin mukaan tehtävään valinnalla sekä palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättämällä tarkoitettaisiin tasa-arvolain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa myös tilannetta, jossa työvoimaa vuokrataan toiselta työnantajalta ja työvoimaa vuokraava yritys eli käyttäjäyritys työhön valitessaan tai vuokratyöntekijää koskevaa tilausta päättäessään asettaa työntekijän epäedullisempaan asemaan raskauden, vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella. Näissä tilanteissa työntekijällä olisi oikeus vaatia tasa-arvolain 11 §:n mukaista hyvitystä käyttäjäyritykseltä. Tilauksesta päättämällä tarkoitettaisiin käyttäjäyrityksen päätösvaltaa tilauksen kestosta, jatkumisesta tai keston rajoittamisesta. Tasa-arvolain 11 §:n 1 momentin mukaan se, joka on rikkonut 8 tai 8 a–8 e §:ssä tarkoitettua syrjinnän kieltoa, on velvollinen maksamaan loukatulle hyvitystä. Ehdotuksen tavoitteena olisi täsmentää tasa-arvolain 8 §:n työelämän syrjintäsäännöstä ja ulottaa tasa-arvolain mukainen hyvitysvastuu käyttäjäyritykseen 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. Tasa-arvolain tarkentaminen edellä esitetyllä tavalla vahvistaisi tasa-arvoa ja raskaana olevan työntekijän asemaa ja syrjintäsuojaajaa ja selkiyttäisi käyttäjäyrityksen ja vuokrausyrityksen vastuuta erityisesti esimerkiksi tilanteissa, joissa käyttäjäyrityksen menettely vaikuttaa raskaana olevan työntekijän työn jatkumiseen.

Uutta 3 momenttia täsmennettäisiin. Voimassa olevan tasa-arvolain 8 §:n 2 momentin mukaan 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely on tässä laissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Uuteen 3 momenttiin tehtävän täsmennyksen mukaan myös 2 momentissa tarkoitettu menettely olisi tasa-arvolaisissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun. Lisäys vastaisi tasa-arvolain yleistä ajatusta ja suojatarkoitusta ja ottaisi huomioon myös sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun uudessa 2 momentissa mainituissa tilanteissa.

Nykyinen 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi. Uutta 4 momenttia täsmennettäisiin. Voimassa olevan tasa-arvolain 8 §:n 3 momentin mukaan 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitettua tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä. Uuteen 4 momenttiin tehtävän täsmennyksen mukaan myös 2 momentissa tarkoitettu menettely ei olisi syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitettua tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä.

10 §. Työnantajan velvollisuus antaa selvitys menettelystään. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momenttiin lisätään työnantajan selvitysvelvollisuus määräaikaistapauksien päättymisen yhteydessä. Säännöksen mukaan työnantajan olisi ilman erillistä pyyntöä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys määräaikaistapauksen päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaistapauksen palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta. Määräaikainen palvelussuhde päättyy määräajan päättyessä tai sopimuksessa määritellyn työn valmistuttua. Mahdollinen raskaussyrjintä saattaa ilmentyä esimerkiksi niin, että työnantaja saattaa päättää, että raskaudesta tai perhevapaastaan ilmoittaneen työntekijän määräaikaistapauksia ei jatketa.

Työnantajan automaattisen selvitysvelvollisuuden ansiosta syrjityt voisivat saada paremmin tiedon työpaikan tosiasiallisista tapahtumista ja mahdollisesta syrjinnästä. Ehdotetulla muutoksella voisi olla myös syrjintää ennaltaehkäisevä vaikutus. Työantajan pitäisi selvittää, mitä tehtävälle on tapahtunut ja miten työantaja suunnittelee hoitavansa työt jatkossa. Jos esimerkiksi työantaja on palkkaamassa tehtävään uutta henkilöä, tästä pitäisi selvityksessä ilmoittaa. Selvitys pitäisi antaa automaattisesti, viivytyksettä ja ilman erillistä pyyntöä kirjallisesti.

12 §. Hyvityksen vaatiminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin hyvityksen vaatimisen osalta niin, että kanne hyvityksen suorittamisesta olisi nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Työhönottotilanteita koskeva yhden vuoden kanneaika poistettaisiin pykälästä. Tasa-arvolain 12 §:n 2 momentin mukaan kanne hyvityksen suorittamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Työhönottotilanteissa kanne on kuitenkin nostettava vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. Ehdotuksella parannettaisiin oikeussuojan saatavuutta. Kanneaikaa koskevat muutokset yhdenmukaistaisivat kanneajat tasa-arvolain syrjintätilanteissa. EU:n palkka-avoimuusdirektiivin mukaan, joka on pantava kansallisesti täytäntöön 7.6.2026 mennessä, palkkasyrjintäkanteiden kanneaika on kolme vuotta.

Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan asian vireilletulo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa keskeyttäisi 2 momentissa säädetyn määräajan kulumisen. Määräaika alkaisi kulua uudelleen, kun asia on ratkaistu lainvoimaisesti. Syrjintäepäilyn käsitteleminen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa voi tukea syrjintää epäilevää sen arvioinnissa, onko tapauksessa rikottu tasa-arvolakia ja kannattaako asiaa viedä eteenpäin. Lautakunnan antama ratkaisu voi olla merkityksellinen myös mahdollisessa myöhemmässä oikeudenkäynnissä. Lautakunnan päätöksistä on muutoksenhakuoikeus hallintotuomioistuimeen. On mahdollista, että jos lautakunnan syrjintäasiassa antamaan asiaan haetaan muutosta, asiaan ei ehditä saada lainvoimaista hallintotuomioistuimen ratkaisua ennen kuin hyvityksen käräjäoikeudessa vaatimisen määräaika menee umpeen. Hyvityskanteen vireille panemisen ja oikeudenkäynnin kuluriskin arvioimisen kannalta syrjintää epäilevälle on tärkeää saada lautakunnan lainvoimainen päätös siitä, onko asiassa ollut kyse syrjinnästä. Ehdotetun muutoksen tavoite olisi myös edistää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan hyödyntämistä oikeussuojaelimenä.

Tasa-arvolain 20 §:n 1 momentin mukaan tasa-arvovaltuutettu tai työmarkkinoiden keskusjärjestö voi saattaa 7, 8, 8 a–8 e ja 14 §:n säännösten vastaista menettelyä koskevan asian yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi 21 §:ssä tarkoitettua menettelyä varten. Yksilöllä ei siis ole tasa-arvolain mukaan oikeutta viedä asiaansa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan käsiteltäväksi.

7 Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2026.

8 Toimeenpano ja seuranta

Sosiaali- ja terveysministeriö tiedottaa lakimuutoksista. Toimeenpanoa tuetaan tarvittaessa suuntaamalla viestintää työnantajille, työvoimaa toiselta työnantajalta vuokraaville yrityksille sekä palkansaajille. Esitettyjen lakimuutosten vaikutuksia raskaus- ja perhevapaasyrjintään tul- laan seuraamaan.

9 Suhde muihin esityksiin

9.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

...

9.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole vaikutuksia talousarvioon.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotettu sääntely liittyy perustuslain 6 §:ssä säädettyyn yhdenvertaisuuteen. Perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetään syrjintäkiellosta. Sukupuoli on yksi kielletyistä syrjintäperusteista. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla pyritään estämään sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää. Ehdotuksella on liittymäkohta myös perustuslain 21 §:n 1 momentissa säädettyyn oikeusturvasäännökseen.

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännökseen sisältyvällä yleisellä yhdenvertaisuuslausekkeella ilmaistaan yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva pääperiaate. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa (HE 309/1993 vp, s. 42). Yleinen yhdenvertaisuuslauseke kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Lausekkeella ei kuitenkaan edellytetä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia, että asetettaessa velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että siinä kohdellaan tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin muun muassa tosiasiallisen tasa-arvon edistämiseksi (HE 309/1993 vp, s. 42—43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti todennut, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Oikeuskirjallisuuden mukaan yhdenvertaisuussäännös toteuttaa lisäksi osaltaan perustuslain 1 §:n 2 momentin yleistä arvolähtökohtaa oikeudenmukaisuuden edistämisestä yhteiskunnassa. Perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty syrjintäkieltö täydentää yleistä yhdenvertaisuuslauseketta. Säännöksen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa sukupuolen perusteella.

Perustuslain 6 §:n 4 momentin mukaan sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Tasa-arvolaki on tärkeä yksittäinen tätä perustuslaillista toimeksiantoa toteuttava säädös (PeVL 40/2004 vp, s. 2).

Perustuslain oikeusturvaa koskevan 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksellä turvataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen ja KP-sopimuksen 14 artiklan 1 kappaleen edellyttämä oikeus oikeudenkäyntiin kaikissa sopimusmääräysten tarkoittamissa tilanteissa. Toisaalta perusoikeus kohdistuu laajemmalle alueelle kuin mainitut ihmisoikeussopimusten vaatimukset. EU:n perusoikeuskirjan 47 artiklan (Oikeus tehokkai-
siin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen) mukaan jokaisella, jonka

unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa.

Esityksen lähtökohtana on raskaus- ja perhevapaasyrjinnän vähentäminen. Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla vahvistettaisiin raskauteen ja perhevapaaseen liittyvän syrjinnän suojaa ja pyritään täsmentämään tasa-arvolain 8 §:n mukaista syrjinnän kieltä työelämässä. Lisäksi esityillä muutoksilla pyritään parantamaan oikeussuojan saatavuutta pidentämällä kanneaikaa sekä keskeyttämällä kanneajan kulumisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsittelyn ajaksi.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksikössä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 8, 10 ja 12 §, sellaisena kuin ne ovat, 8 § laissa 1329/2014 ja 10 ja 12 § laissa 1023/2008, seuraavasti:

8 §

Syrjintä työelämässä

Työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja:

1) työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva henkilö, jollei työnantajan menettely ole johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta taikka jollei menettelyyn ole työn tai tehtävän laadusta johtuvaa painavaa ja hyväksyttävää syytä;

2) työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta, jatkumisesta tai määräaikaisuudesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden tai synnytyksen, vanhemmuuden, perheenhuoltovelvollisuuden tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan;

3) soveltaa palkka- tai muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi muu työnantajan palveluksessa samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä;

4) johtaa työtä, jakaa työtehtävät tai muutoin järjestää työolot siten, että yksi tai useampi työntekijä joutuu muihin verrattuna epäedullisempaan asemaan sukupuolen perusteella;

5) irtisanoo, purkaa tai muutoin lakkauttaa palvelussuhteen, jättää määräaikaisen palvelussuhteen uusimatta taikka siirtää tai lomauttaa yhden tai useamman työntekijän raskauden tai synnytyksen, vanhemmuuden, perheenhuoltovelvollisuuden tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella.

1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tehtävään valinnalla sekä palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättämisellä tarkoitetaan myös tilannetta, jossa työvoimaa vuokrataan toiselta työnantajalta ja käyttäjäyritys työhön valitessaan tai vuokratyöntekijää koskevaa tilausta päättäessään asettaa työntekijän epäedullisempaan asemaan raskauden, vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden. Näissä tilanteissa työntekijällä on oikeus vaatia tasa-arvolain 11 §:n mukaista hyvitystä käyttäjäyritykseltä.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu menettely on tässä laissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitetusta tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä.

10 §

Työnantajan velvollisuus antaa selvitys menettelystään

Työnantajan on pyynnöstä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelystään sille, joka katsoo joutuneensa syrjäytetyksi 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuin tavoin.

Selvityksestä tulee käydä ilmi työnantajan noudattamat valintaperusteet, valituksi tulleen koulutus, työ- ja muu kokemus sekä muut valintaan vaikuttaneet selvästi osoitettavissa olevat ansiot ja seikat.

Työnantajan on samoin viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelynsä perusteista työnhakijalle tai työntekijälle, joka katsoo joutuneensa 8 §:n 1 momentin 2–5 kohdassa taikka 8 a tai 8 d §:ssä tarkoitetun syrjinnän kohteeksi. Työnantajan on kuitenkin ilman erillistä pyyntöä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta.

Työnantajan on annettava selvitys työntekijälle tämän palkkauksen perusteista ja muut työntekijää koskevat välttämättömät tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida, onko 8 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaista palkkasyrjinnän kieltoa noudatettu.

Työehtosopimuksen perusteella valitulla luottamusmiehellä ja työsopimuslain 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla luottamusvaltuutetulla tai sen mukaan kuin asianomaisella työpaikalla on sovittu, muulla työntekijöiden edustajalla, on itsenäinen oikeus saada palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja yksittäisestä työntekijästä hänen suostumuksellaan tai työntekijäryhmästä, tai siten kuin alaa koskevassa työehtosopimuksessa on sovittu, silloin kun on aihetta epäillä palkkasyrjintää sukupuolen perusteella. Jos tiedot koskevat yksittäisen henkilön palkkausta, asianomaiselle on ilmoitettava, että tietoja on annettu. Luottamusmies, luottamusvaltuutettu tai muu työntekijöiden edustaja ei saa ilmaista muille palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja.

Selvitykseen ei saa merkitä tietoa kenenkään terveydentilasta tai muista henkilökohtaisista oloista ilman tämän suostumusta.

12 §

Hyvityksen vaatiminen

Hyvitystä on vaadittava kanteella, joka on pantava vireille käräjäoikeudessa, jonka tuomiopii-rissä on työnantajan, oppilaitoksen, etujärjestön taikka tavaroiden tai palvelujen tarjoajan yleinen oikeuspaikka.

Kanne hyvityksen suorittamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta.

Kun kanne hyvityksen suorittamisesta syrjinnän perusteella on pantu vireille ja useammilla on oikeus vaatia hyvitystä saman teon tai laiminlyönnin perusteella, on kaikki hyvitysvaatimukset, siltä osin kuin se on mahdollista, käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Asian vireilletulo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa keskeyttää 2 momentissa säädetyn määräajan kulumisen. Määräaika alkaa kulua uudelleen, kun asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Helsingissä x.x.2026

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

Laki

naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 8, 10 ja 12 §, sellaisena kuin ne ovat, 8 § laissa 1329/2014 ja 10 ja 12 § laissa 1023/2008, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Syrjintä työelämässä

Työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja:

1) työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva henkilö, jollei työnantajan menettely ole johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta taikka jollei menettelyyn ole työn tai tehtävän laadusta johtuvaa painavaa ja hyväksyttävää syytä;

2) työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden, synnytyksen tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan;

3) soveltaa palkka- tai muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi muu työnantajan palveluksessa samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä;

4) johtaa työtä, jakaa työtehtävät tai muutoin järjestää työolot siten, että yksi tai useampi työntekijä joutuu muihin verrattuna epäedullisempaan asemaan sukupuolen perusteella;

8 §

Syrjintä työelämässä

Työnantajan menettelyä on pidettävä tässä laissa kiellettynä syrjintänä, jos työnantaja:

1) työhön ottaessaan taikka tehtävään tai koulutukseen valitessaan syrjäyttää henkilön, joka on ansioituneempi kuin valituksi tullut toista sukupuolta oleva henkilö, jollei työnantajan menettely ole johtunut muusta hyväksyttävästä seikasta kuin sukupuolesta taikka jollei menettelyyn ole työn tai tehtävän laadusta johtuvaa painavaa ja hyväksyttävää syytä;

2) työhön ottaessaan, tehtävään tai koulutukseen valitessaan tai palvelussuhteen kestosta, jatkumisesta tai määräaikaisuudesta taikka palkka- tai muista palvelussuhteen ehdoista päättäessään menettelee siten, että henkilö joutuu raskauden tai synnytyksen, vanhemmuuden, perheenhuoltovelvollisuuden tai muun sukupuoleen liittyvän syyn perusteella epäedulliseen asemaan;

3) soveltaa palkka- tai muita palvelussuhteen ehtoja siten, että työntekijä tai työntekijät joutuvat sukupuolen perusteella epäedullisempaan asemaan kuin yksi tai useampi muu työnantajan palveluksessa samassa tai samanarvoisessa työssä oleva työntekijä;

4) johtaa työtä, jakaa työtehtävät tai muutoin järjestää työolot siten, että yksi tai useampi työntekijä joutuu muihin verrattuna epäedullisempaan asemaan sukupuolen perusteella;

5) irtisanoo, purkaa tai muutoin lakkauttaa palvelussuhteen taikka siirtää tai lomauttaa yhden tai useamman työntekijän sukupuolen perusteella.

5) irtisanoo, purkaa tai muutoin lakkauttaa palvelussuhteen, *jättää määräaikaisen palvelussuhteen uusimatta* taikka siirtää tai lomauttaa yhden tai useamman työntekijän *raskauden tai synnytyksen, vanhemmuuden, perheenhuoltovelvollisuuden tai muun sukupuoleen liittyvän syyn* perusteella.

1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tehtävään valinnalla sekä palvelussuhteen kestosta tai jatkumisesta päättämällä tarkoitetaan myös tilannetta, jossa työvoimaa vuokrataan toiselta työnantajalta ja käyttäjäyritys työhön valitessaan tai vuokratyöntekijää koskevaa tilausta päättäessään asettaa työntekijän epäedullisempaan asemaan raskauden, vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden. Näissä tilanteissa työntekijällä on oikeus vaatia tasa-arvolain 11 §:n mukaista hyvitystä käyttäjäyritykseltä.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely on tässä laissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu menettely on tässä laissa kiellettyä syrjintää myös silloin, kun se perustuu sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitettua tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä.

Edellä 1 momentin 2–5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos kyse on 7 §:n 4 momentissa tarkoitettua tilanteesta ja säännöksen mukaisesta hyväksyttävästä syystä.

10 §

10 §

Työnantajan velvollisuus antaa selvitys menettelystään

Työnantajan velvollisuus antaa selvitys menettelystään

Työnantajan on pyynnöstä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelystään sille, joka katsoo joutuneensa syrjäytetyksi 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuin tavoin. Selvityksestä tulee käydä ilmi työnantajan noudattamat valintaperusteet, valituksi tulleen koulutus, työ- ja muu kokemus sekä muut valintaan vaikuttaneet selvästi osoitettavissa olevat ansiot ja seikat.

Työnantajan on pyynnöstä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelystään sille, joka katsoo joutuneensa syrjäytetyksi 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuin tavoin. Selvityksestä tulee käydä ilmi työnantajan noudattamat valintaperusteet, valituksi tulleen koulutus, työ- ja muu kokemus sekä muut valintaan vaikuttaneet selvästi osoitettavissa olevat ansiot ja seikat.

Työnantajan on samoin viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelynsä perusteista työnhakijalle tai työntekijälle, joka katsoo joutuneensa 8 §:n 1 momentin 2–5

Työnantajan on samoin viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys menettelynsä perusteista työnhakijalle tai työntekijälle, joka katsoo joutuneensa 8 §:n 1 momentin 2–5 kohdassa taikka 8 a tai 8 d §:ssä tarkoitettun

kohdassa taikka 8 a tai 8 d §:ssä tarkoitetun syrjinnän kohteeksi.

Työnantajan on annettava selvitys työntekijälle tämän palkkauksen perusteista ja muut työntekijää koskevat välttämättömät tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida, onko 8 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaista palkkasyrjinnän kieltoa noudatettu.

Työehtosopimuksen perusteella valitulla luottamusmiehellä ja työsopimuslain 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla luottamusvaltuutetulla tai sen mukaan kuin asianomaisella työpaikalla on sovittu, muulla työntekijöiden edustajalla, on itsenäinen oikeus saada palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja yksittäisestä työntekijästä hänen suostumuksellaan tai työntekijäryhmästä, tai siten kuin alaa koskevassa työehtosopimuksessa on sovittu, silloin kun on aihetta epäillä palkkasyrjintää sukupuolen perusteella. Jos tiedot koskevat yksittäisen henkilön palkkausta, asianomaiselle on ilmoitettava, että tietoja on annettu. Luottamusmies, luottamusvaltuutettu tai muu työntekijöiden edustaja ei saa ilmaista muille palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja.

Selvitykseen ei saa merkitä tietoa kenenkään terveydentilasta tai muista henkilökohtaisista oloista ilman tämän suostumusta.

12 §

Hyvityksen vaatiminen

Hyvitystä on vaadittava kanteella, joka on pantava vireille käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä on työnantajan, oppilaitoksen, etujärjestön taikka tavaroiden tai palvelujen tarjoajan yleinen oikeuspaikka.

Kanne hyvityksen suorittamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta. *Työhönottotilanteissa kanne on kuitenkin nostettava vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta.*

syrjinnän kohteeksi. *Työnantajan on kuitenkin ilman erillistä pyyntöä viivytyksettä annettava kirjallinen selvitys määräaikaisuuden päättymisen syistä tai palvelussuhteen jatkamatta jättämisestä, jos määräaikaisessa palvelussuhteessa oleva on palvelussuhteensa aikana ilmoittanut raskaudesta, synnytyksestä tai perheenhuoltovelvollisuudesta.*

Työnantajan on annettava selvitys työntekijälle tämän palkkauksen perusteista ja muut työntekijää koskevat välttämättömät tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida, onko 8 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukaista palkkasyrjinnän kieltoa noudatettu.

Työehtosopimuksen perusteella valitulla luottamusmiehellä ja työsopimuslain 13 luvun 3 §:ssä tarkoitetulla luottamusvaltuutetulla tai sen mukaan kuin asianomaisella työpaikalla on sovittu, muulla työntekijöiden edustajalla, on itsenäinen oikeus saada palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja yksittäisestä työntekijästä hänen suostumuksellaan tai työntekijäryhmästä, tai siten kuin alaa koskevassa työehtosopimuksessa on sovittu, silloin kun on aihetta epäillä palkkasyrjintää sukupuolen perusteella. Jos tiedot koskevat yksittäisen henkilön palkkausta, asianomaiselle on ilmoitettava, että tietoja on annettu. Luottamusmies, luottamusvaltuutettu tai muu työntekijöiden edustaja ei saa ilmaista muille palkkaa ja työehtoja koskevia tietoja.

Selvitykseen ei saa merkitä tietoa kenenkään terveydentilasta tai muista henkilökohtaisista oloista ilman tämän suostumusta.

12 §

Hyvityksen vaatiminen

Hyvitystä on vaadittava kanteella, joka on pantava vireille käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä on työnantajan, oppilaitoksen, etujärjestön taikka tavaroiden tai palvelujen tarjoajan yleinen oikeuspaikka.

Kanne hyvityksen suorittamisesta on nostettava kahden vuoden kuluessa syrjinnän kiellon rikkomisesta.

Voimassa oleva laki

Kun kanne hyvityksen suorittamisesta syrjinnän perusteella on pantu vireille ja useammilla on oikeus vaatia hyvitystä saman teon tai laiminlyönnin perusteella, on kaikki hyvitysvaatimukset, siltä osin kuin se on mahdollista, käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Ehdotus

Kun kanne hyvityksen suorittamisesta syrjinnän perusteella on pantu vireille ja useammilla on oikeus vaatia hyvitystä saman teon tai laiminlyönnin perusteella, on kaikki hyvitysvaatimukset, siltä osin kuin se on mahdollista, käsiteltävä samassa oikeudenkäynnissä.

Asian vireilletulo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa keskeyttää 2 momentissa säädetyn määräajan kulumisen. Määräaika alkaa kulua uudelleen, kun asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20